

Аналіз використання бібліотечних ресурсів аспірантами

ЗВО: за матеріалами дослідження

Білоножко К. С.
бібліотекар I категорії
НБ НУК ім. адм. Макарова

Актуальність теми зумовлена необхідністю підтримки науковців на всіх етапах їхньої діяльності та забезпечення доступу до якісної інформації для наукових досліджень.

Мета дослідження: виявити основні потреби здобувачів освітнього ступеня "доктор філософії" у використанні бібліотечних послуг та оцінити рівень їхньої цифрової підготовки для роботи з інформаційними ресурсами.

Дослідження базувалося на Анкетуванні аспірантів, що навчаються на 1-4 курсах, різних спеціальностей, що надало змогу отримати різноманітні відповіді.

Рис 1. Спеціальності, за якими навчаються

Анкетування включало як вибіркові питання, що дозволяло респондентам вибрати варіанти відповідей, так і відкриті питання, що дозволяли більш глибоко розкрити власні думки та досвід використання бібліотечних ресурсів.

Анкета була структурована таким чином, щоб зібрати інформацію про:

1. Частоту використання бібліотечних ресурсів.
2. Типи використовуваних ресурсів (електронні книги, журнали, бази даних тощо).
3. Рівень володіння цифровими навичками, необхідними для роботи з цими ресурсами.
4. Основні проблеми, з якими стикаються аспіранти при використанні бібліотечних ресурсів.

Результати дослідження

Опитування показало, що більшість респондентів вважають бібліотечні ресурси важливими для своєї наукової діяльності. Однак, не всі аспіранти знають про повний спектр електронних ресурсів, якими можна скористатися для наукових досліджень.

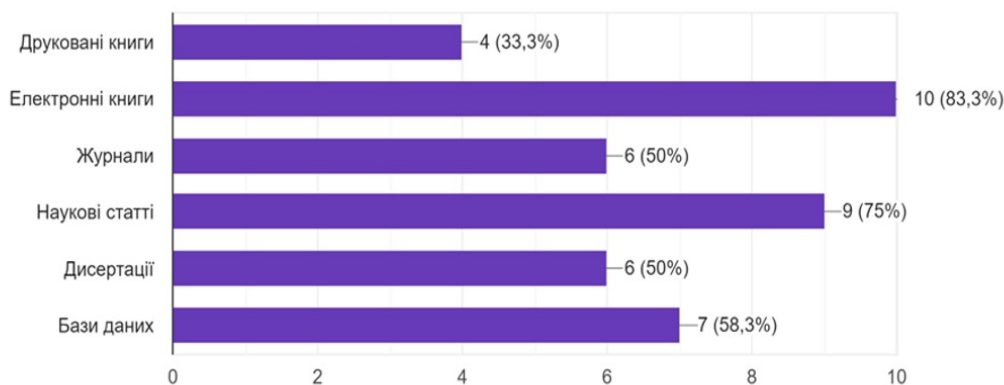

Рис. 2. Типи бібліотечних ресурсів які використовуються

Згідно з результатами анкетування, більшість аспірантів зазначили, що найбільш активно вони використовують електронні журнали, наукові статті та бази даних. Ці типи ресурсів відіграють ключову роль у їхній науковій

діяльності, забезпечуючи доступ до актуальної інформації та досліджень, необхідних для якісного проведення власних наукових робіт.

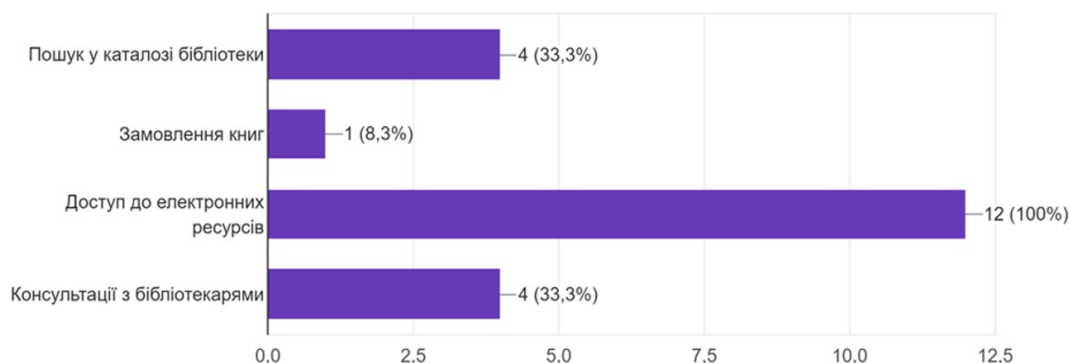

Рис. 3. Бібліотечні сервіси, якими користуються

На основі отриманих результатів можна зробити такі висновки щодо використання бібліотечних сервісів аспірантами: доступ до електронних ресурсів – є найпопулярнішим сервісом серед опитаних – ним користуються всі респонденти (100%). Це свідчить про високий попит на електронні ресурси для підтримки наукової діяльності.

Пошук у каталозі бібліотеки та консультації з бібліотекарями також є популярними сервісами, які використовує третина респондентів (33,3%).

Це свідчить про необхідність навігаційної підтримки і професійної допомоги від бібліотекарів у процесі пошуку необхідної інформації.

Рис. 4. Мета використання електронних науково-освітніх систем/електронної бібліотеки у професійній діяльності

Результати опитування показали, що аспіранти використовують електронні науково-освітні системи та електронні бібліотеки для таких основних цілей у своїй професійній діяльності:

- пошук наукової інформації – більшість респондентів звертаються до електронних ресурсів для знаходження нових наукових публікацій, статей, дисертацій та інших матеріалів;

- ознайомлення з новітніми дослідженнями – електронні ресурси дозволяють аспірантам бути в курсі останніх розробок у своїй галузі, що є важливим для підтримання актуальності їхньої роботи;

- написання власних наукових робіт – респонденти використовують електронні бібліотеки для цитування, аналізу та побудови наукового контексту своїх статей, дисертацій та інших публікацій;

- отримання доступу до іноземних джерел – електронні ресурси відкривають можливості для доступу до зарубіжних наукових публікацій, що є особливо важливим для розширення бази знань і проведення якісних досліджень.

Профілі в міжнародних інформаційних ресурсах

Результати опитування показали, що серед аспірантів існує рівний поділ щодо використання сайту Наукової бібліотеки НУК для доступу до міжнародних інформаційних ресурсів та баз даних: 50% респондентів зазначили, що використовували цю можливість, тоді як інші 50% – ні.

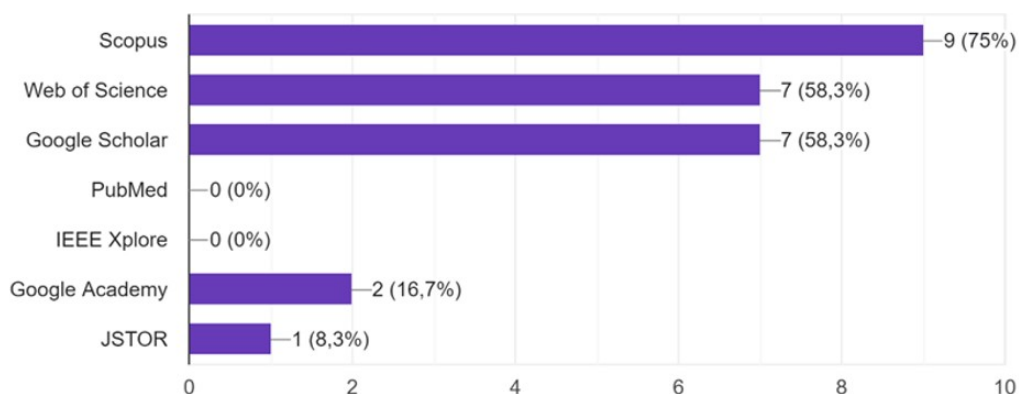

Рис. 5. Бази даних, якими користуються найчастіше

Найбільш популярними базами даних серед аспірантів є:

Google Scholar – багато респондентів обрали цю базу даних, оскільки вона є зручною для швидкого пошуку наукових статей.

Scopus – респонденти активно використовують Scopus для пошуку якісних і перевірених наукових публікацій, особливо для відстеження цитованості та новітніх досліджень у своїй галузі. Scopus є одним із провідних інструментів для серйозної наукової роботи.

Web of Science – ця база також є популярною серед аспірантів, оскільки надає доступ до рецензованих статей і дозволяє аналізувати наукові тренди та оцінювати вплив окремих робіт.

JSTOR – деякі аспіранти обирають JSTOR для доступу до академічних журналів, особливо у гуманітарних і соціальних науках, де JSTOR містить багато джерел.

Дослідження практик цифрової грамотності аспірантів

Дослідження практик цифрової грамотності аспірантів було спрямоване на виявлення рівня їхніх навичок роботи з інформаційними ресурсами та використання цифрових інструментів у науковій діяльності. Опитування дозволило оцінити, наскільки аспіранти володіють навичками пошуку, оцінки та обробки інформації в електронних базах даних і цифрових середовищах.

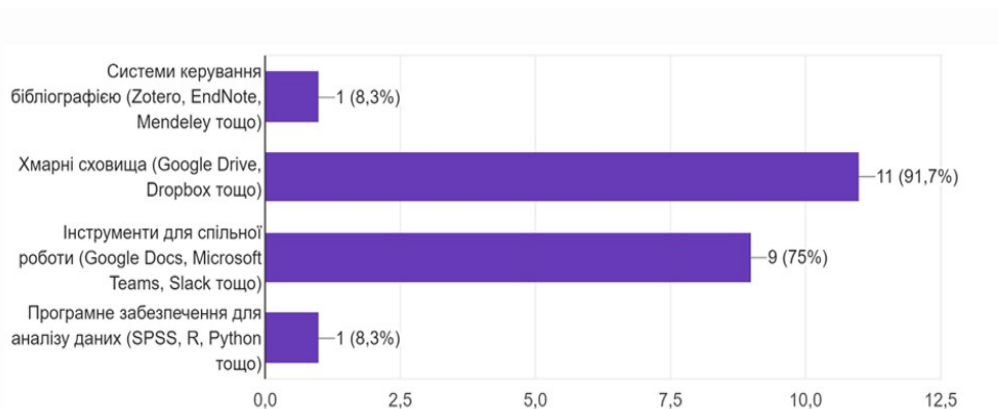

Рис. 6. Цифрові інструменти, які використовуються аспірантами для організації наукової роботи

Хмарні сховища (Google Drive, Dropbox) – популярний вибір для зберігання та обміну документами, що дозволяє аспірантам зберігати наукові матеріали і мати до них доступ з будь-якого пристрою.

Інструменти для спільної роботи (Google Docs, Microsoft Teams, Slack) – ці засоби застосовуються для колаборації, що є важливим для спільних наукових проєктів і комунікації з колегами.

Програмне забезпечення для аналізу даних (SPSS, R, Python) – використовується аспірантами для проведення статистичного аналізу та обробки даних, що є необхідним для проведення якісних досліджень.

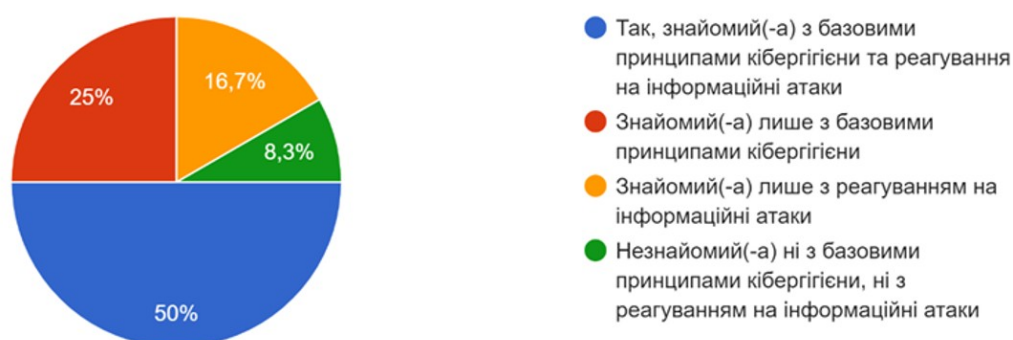

Рис. 7. Базові принципи кібергігієни та реагування на інформаційні атаки

Більшість аспірантів виявили обізнаність з базовими принципами кібергігієни та методами реагування на інформаційні атаки. Ці знання є важливими для захисту особистих та професійних даних, забезпечення безпеки наукової інформації та зниження ризиків кібератак, які можуть вплинути на академічну діяльність.

Це питання було націлене на оцінку рівня обізнаності респондентів про основні аспекти безпеки в Інтернеті, зокрема, щодо соціальних мереж.

Питання передбачає знання таких тем:

- функціонування соціальних мереж – як працюють різні платформи (Facebook, Instagram, Twitter тощо), їх алгоритми, а також принципи взаємодії між користувачами та обмін інформацією в мережі;
- захист особистих даних – усвідомлення необхідності обережно поводитися з особистою інформацією в Інтернеті, знання способів захисту даних (використання складних паролів, двофакторної аутентифікації тощо).

- безпека в Інтернеті – базові принципи безпеки при використанні Інтернету, уникання небажаних контактів, шкідливих програм (в тому числі фішингу), а також розпізнавання підозрілих активностей або спроб шахрайства.

Це питання дозволяє оцінити не тільки рівень знань респондентів, але й їх здатність застосовувати ці знання на практиці для безпечного використання Інтернет-ресурсів.

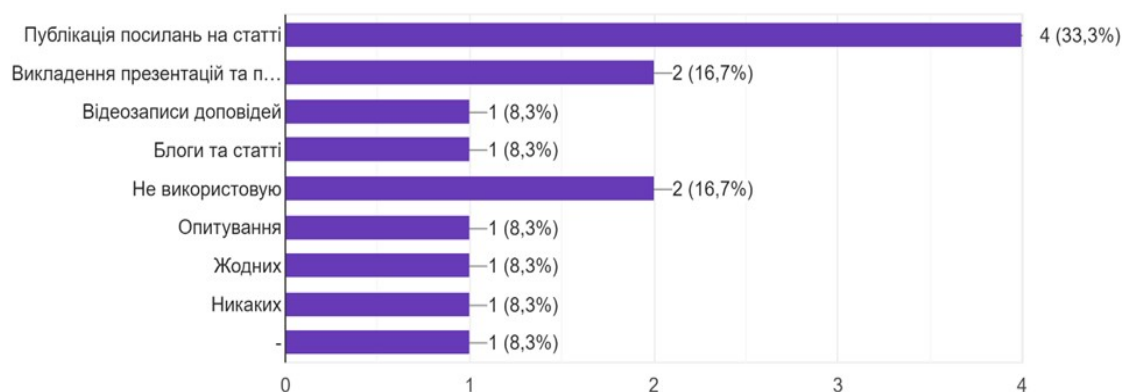

Рис. 8. Методи для поширення результатів досліджень у соціальних медіа

Публікація посилань на статті, викладення презентацій та постерів, відеозаписи доповідей, блоги та статті.

Висновки

1. Бібліотека. Ресурси.

Наукова бібліотека НУК ім. адм. Макарова вже активно проводить консультації для аспірантів, надаючи допомогу у розв'язанні конкретних інформаційних запитів. Це і підтримка у пошуку та доступі до необхідних джерел, а також супровід у підготовці наукових робіт. Зокрема, забезпечуємо навчання та консультації щодо роботи з електронними базами даних, такими як Scopus та Web of Science, що є основними ресурсами для науковців. Аспіранти ознайомлюються з електронними ресурсами, доступними через бібліотеку, та навчаються правильному пошуку та аналізу наукової інформації.

У майбутньому плануємо розширити кількість консультацій, а також удосконалити індивідуальні консультації, орієнтуючись на новітні тенденції в науці та технологіях.

2. Аналіз цифрової грамотності аспірантів

Цифрова грамотність – це ключовий фактор для ефективної роботи з науковою інформацією в сучасному академічному середовищі. За результатами дослідження:

- близько 60% аспірантів відчують впевненість у базових навичках користування інтернет-ресурсами;
- лише 40% респондентів впевнені у своїй здатності самостійно проводити якісний пошук інформації в наукових базах даних;
- понад 70% респондентів вважають, що могли б покращити свої навички у використанні цифрових інструментів для зберігання, структурування та управління джерелами, зокрема за допомогою бібліографічних менеджерів.